

VALSTYBĖS BAUDŽIAMOJI JURISDIKCIJA IR UŽSIENYJE PRIIMTŲ NUOSPONDŽIŲ PRIPAŽINIMAS LIETUVOJE

Dr. Andrius Nevera

Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės katedra
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 271 45 84
Elektroninis paštas anevera@ltu.lt

Pateikta 2003 m. vasario 11 d.

Parengta spausdinti 2003 m. balandžio 10 d.

Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Tarptautinės teisės ir Europos Sąjungos teisės instituto direktorius profesorius dr. Saulius Katuoka ir Teisės instituto direktorius dr. Algimantas Čepas

S a n t r a u k a

Igyvendinant valstybės baudžiamąją jurisdikciją tam tikrais atvejais galima susidurti su problema, kai dėl padarytos nusikalstamos veikos kitos valstybės ar tarptautinis teismas jau priėmė kaltinamąjį arba teisinamąjį nuosprendį. Vertinant šį faktą kyla klausimas, kokią reikšmę priimtas svetur sprendimas turi valstybės siekiui jos baudžiamajame kodekse įtvirtinto principo pagrindu įgyvendinti savo baudžiamąją jurisdikciją? Norint atsakyti į šį klausimą svarbu išnagrinėti užsienio valstybėse bei tarptautiniuose teismuose priimtų nuosprendžių pripažinimo problemą, kuri glaudžiai susijusi su asmens dvigubos atsakomybės problema, dažniausiai apibūdinama principu *non bis in idem*.

Straipsnyje, taikydamas dogmatinį, lyginamąjį, loginį, istorinį ir kritikos metodus, autorius siekia išsamiau panagrinėti Lietuvos Konstitucijos ir naujojo Lietuvos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) normas dėl dvigubos atsakomybės draudimo. Nagrinėjant Konstitucijos 31 straipsnio 5 dalį ir naujojo BK 2 straipsnio 6 dalį daugiau dėmesio skiriama naujo BK 8 straipsnio 2 daliai, kur įtvirtinta, kad tiek kaltinamojo, tiek teisinamojo nuosprendžio priėmimo ir įsiteisėjimo užsienio valstybėje faktas yra aplinkybė, trukdanti asmeniui atsakyti pagal Lietuvos baudžiamuosius įstatymus už veikas, padarytas už Lietuvos teritorijos ribų.

Autoriaus manymu, ši nuostata yra kritikuotina, nes besąlygiškas užsienio valstybėse priimtų nuosprendžių pripažinimas nepadedą siekti teisingumo.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta norma, kad „*niekas negali būti baudžiamas už tą patį nusikaltimą antrą kartą*“. Ši norma įtvirtinta ir naujai priimto LR BK 2 straipsnio 6 dalyje.

Aiškinantis šį vieną svarbiausių baudžiamosios teisės principų kyla klausimas, ar jis vienodai galioja Lietuvos teritorijoje ir už jos ribų padarytų nusikalstamų veikų atžvilgiu? Iš pirmo žvilgsnio, Lietuvoje maksima *non bis in idem*¹ yra absoliuti ir taikoma bet kuriai nusikalstamai veikai, nepriklausomai nuo jos padarymo vietos ir kaltinamąjį nuosprendį priėmusios užsienio valstybės teisinės sistemos patikimumo bei priimto sprendimo teisėtumo. Tačiau ar teisingas šio principo aiškinimas?

Neabejotina, kad priėmus nuosprendį dėl asmens pakartotinio nuteisimo Lietuvoje, išskyrus atvejus, kai baudžiamasis persekiojimas gali būti atnaujintas dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių ir baudimo galimybė atmetama. Tačiau užsienyje priimtiems nuosprendžiams principas *non bis in idem* neturi galioti visa apimtimi. Aiškindamas šį principą Vokietijos profesorius H. H. Jescheckas labai teisingai nurodė, kad daugkartinis bylos nagrinėjimas

¹ Teisiniuose aktuose bei atskirų autorių darbuose šis principas vadinamas kiek kitaip. Vietoj lotyniško žodžio „*non*“ rašomas lotyniškas žodis „*ne*“. Tačiau šis skirtumas neesminis, nes lotynų kalboje jie turi tą pačią reikšmę – neigimą.

draudžiamas tik nacionaliniuose teismuose (šiuo atveju Vokietijos teismuose) [1, p. 176]. Tą patį teigia ir profesorius V. Piesliakas [2, p. 119]. Todėl atsižvelgiant į šias mintis galima teigti, kad nagrinėjamas principas nevienodai taikomas nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu. Nacionaliniu lygmeniu jis pripažįstamas visose civilizuotose valstybėse. Tuo tarpu tarptautiniu lygiu¹ šis principas pripažįstamas nevisuotinai [3, p. 73].

Užsienio teismo priimti sprendimai, kartu ir principas *non bis in idem*, besąlygiškai pripažįstami, pavyzdžiui, Graikijoje, Olandijoje ir Prancūzijoje [4, p. 22–25; 5]. Tuo tarpu Austrija [6] ir Japonija [7] laikosi visiškai priešingos pozicijos. Šiose valstybėse apie besąlygišką užsienyje priimtų nuosprendžių pripažinimą negali būti ir kalbos. Analogiškos pozicijos laikomasi ir Vokietijoje. 1987 m. šios valstybės Konstitucinis Teismas nusprendė, kad valstybė turi teisę kontroliuoti užsienyje priimtus nuosprendžius, kitaip formalus asmens nuteisimas vienoje valstybėje gali jį gelbėti nuo kitoje valstybėje gresiančios realios ir griežtos bausmės už šiai valstybei padarytą žalą [8, p. 38]. Tuo tarpu Belgija, Suomija, Danija, Italija, Švedija, Šveicarija šį principą pripažįsta tik iš dalies. Šių valstybių baudžiamuosiuose arba baudžiamąjo proceso kodeksuose užsienyje priimti nuosprendžiai ir analizuojamas principas pripažįstami su tam tikromis išimtimis. Štai Belgijoje principas *non bis in idem* galioja visuomet, išskyrus atvejus, kai nusikalstama veika padaroma karo metu [4, p. 22]. Suomijoje (BK 1 skyriaus 6 d.) [9], Danijoje (BK § 10a ir 11) [10], Italijoje (BK 11 str.) [11], Švedijoje (5a str.) [12], Šveicarijoje (BK 3 str.) [13], Lenkijoje (BK 114 str.) [14] įstatymais nustatyta, kad atskirais atvejais asmuo gali būti teisiamas pakartotinai. Tarkime, Danijos BK 10a paragrafo 2 dalies analizė leidžia teigti, kad bet kuris asmuo, padaręs nusikalstamą veiką Danijos teritorijoje, Danijos oro ar jūros laive, arba jei būdamas užsienyje pasikėsino į Danijos nepriklausomybę, saugumą, Konstituciją ar valstybinę valdžią, nepaisant užsienyje priimto sprendimo, gali atsakyti pakartotinai. Pakartotinio nuteisimo galimybę už nusikaltimus, padarytus valstybės teritorijoje, dėl kurių užsienio teismų priimti sprendimai, numato ir Šveicarijos BK 3 straipsnis. Lietuvos pozicija, manau, šiuo klausimu yra analogiška.

Šią išvadą darau analizuodamas naujojo BK 8 straipsnio 2 dalį, kurioje parašyta, kad „*Asmuo, padaręs nusikaltimus, numatytus Lietuvos Respublikos baudžiamąjo kodekso 5, 6 ir 7 straipsniuose, neatsako pagal šį kodeksą, jeigu jis:*

- 1) *atliko užsienio valstybės teismo paskirtą bausmę;*
- 2) *buvo atleistas nuo visos ar dalies užsienio valstybės teismo paskirtos bausmės atlikimo;*
- 3) *užsienio valstybės teismo nuosprendžiu buvo išteisintas, atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės ar bausmės arba bausmė nebuvo paskirta dėl senaties ar kitais toje valstybėje numatytais teisiniais pagrindais“.*

Aiškiai matome, kad šiose normose įtvirtintos sąlygos dėl užsienyje priimtų nuosprendžių pripažinimo galioja tik tuomet, kai nusikalstama veika padaroma užsienyje. Padarius nusikalstamą veiką Lietuvoje, o asmenį nuteisus užsienyje, ši norma netaikoma. Atsižvelgus į tai galima teigti, kad niekas netrukdo šiuos asmenis teisti antrą kartą. Nebent Konstitucijos 31 straipsnio 5 dalis ir BK 2 straipsnio 6 dalis, bet, kaip jau buvo minėta, jose įtvirtintas principas turėtų nustatyti draudimą pakartotinai teisti jau kartą Lietuvoje nuteistus asmenis. Oponuojant šiai mano pozicijai galima remtis tuo, kad 1997 m. Lietuva ratifikavo 1970 m. Europos konvenciją dėl tarptautinio baudžiamųjų nuosprendžių galiojimo [15], todėl tiesiog privalo pripažinti susitariančios valstybės teritorijoje priimtą nuosprendį.

Nagrinėdamas šią problemą norėčiau atriboti du dalykus – užsienyje priimtų nuosprendžių galiojimą ir užsienyje priimtų nuosprendžių pripažinimą. Užsienyje priimtų nuosprendžių (tiek kaltinamųjų, tiek ir teisinamųjų) pripažinimas yra išskirtinė kiekvienos valstybės teisė (valinis aktas), kuri niekaip nepriklauso nuo kitos valstybės noro. Tuo tarpu nuosprendžių galiojimo problema iškyla tik tuo atveju, kai sutarties pagrindu kuri nors valstybė kreipiasi į kitą valstybę prašydama įvykdyti jos teismo priimtą **kaltinamąjį** (išskirta *A. N.*) nuosprendį. Kitaip tariant, anksčiau įvardytos 1970 m. Europos konvencijos esmė – kaltinamuoju nuosprendžiu paskirtos bausmės vykdymas. Tačiau net ir šiuo atveju konvencija nustato

¹ Vartodamas sąvoką „tarptautinis lygmuo“ omenyje turiu atvejus, kai sprendžiamas valstybės baudžiamosios jurisdikcijos įgyvendinimo klausimas dėl jau užsienio teismo įvertintos veikos.

daug sąlygų, kuomet privalu (Konvencijos 4, 5 ir 7 str.) arba galima (Konvencijos 6 str.) at-
mesti pateiktą prašymą.

Dėl Lietuvos teritorijoje padarytos veikos užsienyje priimtą nuosprendį galima pripažinti
tik tuomet, kai atitinkamai užsienio valstybei perduotas kaltinamasis ar (ir) baudžiamasis
persekiojimas arba pateiktas prašymas šį asmenį teisti pagal prašomosios valstybės įstaty-
mus. Tačiau Lietuvoje šis klausimas nereglamentuotas, todėl neatmetama galimybė, kad
sprendžiant nuosprendžio pripažinimo klausimą bus pasiremta Konstitucijos 31 straipsnio 5
dalimi ir naujojo BK 2 straipsnio 6 dalimi, nors tai ir nesiderina su šių normų paskirtimi [16].

Analizuodamas šį klausimą noriu atkreipti dėmesį į tai, kad Lietuvoje minėtų prašymų
teikimo galimybę buvo siekiama įteisinti jau 1938 m., t. y. tuomet, kai buvo rengiamas pir-
masis Lietuvos baudžiamojo kodekso projektas (projekto 6 str. 2 d.) [17, p. 78]. Belieka ap-
gailestauti dėl to, kad ši jau anuomet pažangi mintis buvo nepastebėta rengiant naują Lietu-
vos baudžiamąjį kodeksą. Tokia norma yra tiesiog būtina. Tai įrodo ir užsienio valstybių
baudžiamųjų įstatymų analizė. Štai 1930 m. Danijos BK 10a paragrafo 2 dalyje aiškiai nu-
statyta, kad užsienyje priimtas nuosprendis dėl 6 paragrafo 1 dalies¹ ir 8 paragrafo 1 dalies 1
punkte² įvardytų nusikaltimų Danijoje nepripažįstamas, išskyrus atvejus, kai teismas vyksta
Danijos prašymu. Šis principas įtvirtintas ir 1937 m. Šveicarijos BK 3 straipsnio 2 dalyje.

Taigi, jei Lietuva savo baudžiamajame kodekse įtvirtintų panašią normą, ji išspręstų
konkuruojančios jurisdikcijos problemą bei išvengtų nereikalingų išlaidų tos pačios bylos ty-
rimui. Tačiau net ir pritarus tokiam pasiūlymui reikia žinoti, kad minėti prašymai užsienio
valstybėms gali būti teikiami tik tada, kai panašios abiejų valstybių teisinės sistemos bei kai
šia teisine sistema pasitikima. Reikia būti tikram, kad priimtas nuosprendis bus teisėtas ir
teisingas.

Kalbėdami apie užsienio valstybėse priimtus nuosprendžius dėl ne Lietuvos teritorijoje
padarytų veikų taip pat galime klausti, ar principo *non bis in idem* pripažinimas turi būti ab-
solutus.

Vertinant naujo BK 8 straipsnio 2 dalį atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas. Lietu-
voje, sprendžiant klausimą dėl užsienyje priimto nuosprendžio pripažinimo, neatsižvelgiama į
tai, ar nuosprendį priėmusios valstybės teisinė sistema paremta demokratiniiais principais bei
į tai, kokie priimto sprendimo pagrindai. Esant tokiai padėčiai, Lietuvoje turėtų būti pripa-
žįstamas netgi neteisėtas nuosprendis, o tai, mano nuomone, visiškai nesiderina su teisinės
valstybės principais. Todėl jau vien dėl šios priežasties palaikau užsienyje priimtų nuosp-
rendžių revizijos įteisinimo būtinybę. Draudimui tam tikrais atvejais asmenį teisti antrą kartą
nepitaria ir žinomas baudžiamosios teisės specialistas A. H. J. Swartas. Jis tvirtai įsitikinęs,
kad toks draudimas gali padaryti žalą valstybės interesams [18]. Tęsdamas šią mintį galiu
 pridurti, kad besąlyginis užsienyje priimtų nuosprendžių pripažinimas gali kenkti ne tik vals-
tybės ar fizinio asmens interesams, bet ir kenkti teisingumo siekiui.

Tuo tarpu yra ir tokių autorių, kurie palaiko kitokią poziciją. Rusų mokslininkas A. I.
Boicovas mano, kad pakartotinis nuteisimas galimas tik tose valstybėse, kuriose teisinės
sistemos uždara [19, p. 138]. Anot jo, tik atvirose bendražmogiškoms vertybėms ir pasauli-
niams ryšiams teisinėse sistemose pripažįstami kitų valstybių teisiniai aktai ir atmetama jų
revizijos būtinybė. Oponuodamas tokiai pozicijai prie jau išdėstytų kitų autorių argumentų
noriu pridurti, kad besąlygiškas principo *non bis in idem* pripažinimas nesiderina ir su tam
tikrų jurisdikcijos principų taikymo sąlygomis. Jeigu valstybės baudžiamuosiuose įstatymuose
įtvirtinamas valstybės interesų apsaugos principas be veikos abipusio baudžiamumo
reikalavimo, tai apie užsienyje priimtų nuosprendžių pripažinimą negali būti ir kalbos, nes
negalėdama realizuoti savo jurisdikcijos valstybė aukotą dalį suvereniteto [20, p. 18]. Tai
įmanoma tik tuo atveju, kai užsienio valstybei pateikiamas prašymas teisti asmenį ir prašan-
čiosios valstybės vardu.

¹ Tai nusikaltimai, padaryti Danijos teritorijoje.

² Šioje normoje įvardytos veikos, kurias darant pažeidžiama Danijos valstybės nepriklausomybė, saugumas,
Konstitucinė ar viešoji valdžia, oficialios pareigos valstybei ar tokie interesai, kurių gynyba priklauso nuo asmens
santykio su Danijos valstybe.

Valstybių tarptautiniu lygiu pripažinti principą *non bis in idem* neįpareigoja net ir tarptautinės sutartys. Prie šios išvados galima prieiti analizuojant 1970 m. Europos konvenciją dėl tarptautinio baudžiamųjų nuosprendžių galiojimo (Konvencijos 53 str.), 1972 m. Europos konvenciją dėl baudžiamąjo persekiojimo perdavimo (Konvencijos 35 str.) [21]. Netgi tokiuose tarptautiniuose dokumentuose kaip 1950 m. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (Konvencijos 7 protokolo 4 str.) [22] bei 1990 m. tarp Beneliukso ekonominės sąjungos, Vokietijos ir Prancūzijos vyriausybės pasirašyta sutartis dėl Šengeno sutarties įgyvendinimo (sutarties 55 ir 56 str.) [23] taip pat pripažįstama, kad asmens pakartotinis nuteisimas už nusikalstamas veikas, padarytas užsienyje, yra galimas.

Nepritardamas tam, kad užsienyje padarytos veikos, dėl kurių užsienyje buvo priimti nuosprendžiai, negali būti pakartotinio Lietuvos teismų nagrinėjimo objektas, siūlau atkreipti dėmesį į kelis svarbius dalykus. Manau, kad tokiu atveju baudžiamąjo persekiojimo iniciatyvos teisė turi priklausyti aukščiausiajam valstybės prokurorui, o asmenį pakartotinai nuteisus į naują paskirtą bausmę turėtų būti įskaityta užsienio teismo paskirta bausmė, nes antrą kartą atliekama bausmė akivaizdžiai pažeistų žmogaus teises ir būtų akivaizdus principo *non bis in idem* pažeidimas. Bausmė yra neprivalomas baudžiamosios atsakomybės turinio elementas. Suvereni valstybė įgyvendina savo baudžiamąją jurisdikciją dėl padarytos nusikalstamos veikos priimdama nuosprendį.

Kuriant atitinkamus Lietuvos baudžiamuosius įstatymus orientyru siūlyčiau pripažinti Lenkijos įstatymų leidėjų poziciją. Šios šalies Baudžiamajame kodekse (BK 114 str.) nustatyta, kad užsienyje priimtas nuosprendis nėra kliūtis teisti asmenį pakartotinai už tą patį nusikaltimą. Nusprendus tokį asmenį nuteisti, priimant naują nuosprendį įskaitoma pirmuoju nuosprendžiu paskirta bausmė. Nustatyta ir tai, kad už tą patį nusikaltimą asmuo antrą kartą nepersekiojamas, jei užsienyje priimtą nuosprendį nuspręsta įvykdyti Lenkijos teritorijoje, bei tuo atveju, jei į užsienį buvo perduotas baudžiamasis persekiojimas arba nusikaltimo kaltininkas.

Principo *non bis in idem* aiškinimas, manau, susijęs ne tik su valstybių nacionalinių jurisdikcijų konkurencija. Svarbi šio klausimo dalis yra ir diskusija dėl galimybės įgyvendinti valstybės nacionalinę jurisdikciją po to, kai asmuo dėl tos pačios veikos jau buvo teistas tarptautinio teismo, o tarptautiniam teismui tada, kai asmuo buvo teistas nacionalinio teismo.

Tarptautinio Tribunolo buvusiai Jugoslavijai statuto 10 straipsnyje parašyta, kad joks nacionalinis teismas negali teisti asmens antrą kartą už humanitarinės teisės pažeidimus, jei jis buvo teisiamas Tarptautinio Tribunolo [24]. Ši statuto nuostata suformuluota labai aiškiai, tačiau kai kurių valstybių praktika rodo, kad ji taip pat nėra absoliuti.

1996 m. pulkininkas A. Krsmanovičius buvo teisiamas Tarptautinio Tribunolo buvusiai Jugoslavijai, tačiau teisėjas, tikėdamas, kad šis asmuo liudys prieš aukštesnius pareigūnus, pakeitė jo statusą iš įtariamojo į liudytoją [25]. Vėliau, atsisakius pulkininkui bendradarbiauti, kaltinimai vis vien jam buvo panaikinti, nes trūko kaltės įrodymų. Tačiau A. Krsmanovičių vis dėlto nuskraidino į Sarajevą, ir ten jis buvo vėl teisiamas už karo nusikaltimus, padarytus buvusioje Jugoslavijoje.

Vertindami tokius faktus dauguma specialistų teigia, kad sprendžiant tarptautinės ir nacionalinės jurisdikcijos konkurencijos problemą pirmenybė turėtų būti teikiama pirmajai [26]. Manau, kad šis siūlymas galėtų būti tik pavyzdinis minėtos problemos sprendimo variantas, bet jokių būdu ne aksioma, nes negalima neigti valstybės teisės teisti asmenis už visas veikas, padarytas šios valstybės teritorijoje, nes tai sudedamoji šios valstybės suvereniteto dalis. Pagrįsdamas šią nuomonę norėčiau atkreipti dėmesį į Kroatijos Aukščiausiojo Teismo teisėjo I. Bardarevičiaus mintį, išsakytą kaip atsaką į bandymus įrodinėti, kad pakartotinis A. Krsmanovičiaus teismas pažeidžia principą *non bis in idem*. Jis pasakė: „mes turime savo teisę, o Haga savo“ [26]. Manau, tokia pozicija yra teisinga, nes niekas negali paneigti, kad net Tarptautinis baudžiamasis teismas bylą gali nagrinėti atmestinais. Juolab, kad minėto statuto 10 straipsnis taip pat leidžia teisti asmenį antrą kartą Tarptautiniam teismui, jei jis jau buvo teistas nacionalinio teismo, bet teismas buvo šališkas ir priklausomas arba byla išnagrinėta atmestinais.

Kitoks šios problemos sprendimas bus, kai Hagoje pradės veikti Tarptautinis baudžiamasis teismas, įsteigtas Romos tarptautinio baudžiamojo teismo statuto pagrindu. Juk pripažįstant teismo jurisdikciją, turi būti pripažįstamas ir jo sprendimas.

Išvados ir siūlymai

1. Nepaisant to, kad principas *non bis in idem* įvairių metų teisinėje literatūroje ir tarptautinėse konvencijose aiškinamas vienodai, jo taikymas nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu vis dėlto turi skirtis. Besąlygiškas šio principo pripažinimas tarptautiniu lygiu – tai tam tikra galimybė asmeniui išvengti tikros atsakomybės bei suverenos valstybės teisės realizuoti savo baudžiamąją jurisdikciją paneigimas.

2. Užsienyje priimtų nuosprendžių reikšmės Lietuvoje klausimo analizė rodo, kad būtina riboti du dalykus, t. y. nuosprendžių pripažinimą (šis klausimas nesietinas su užsienio valstybės iniciatyva) ir nuosprendžių galiojimą (šiuo atveju užsienio valstybės prašymas yra teisinių procedūrų pagrindas dėl užsienio valstybės teismo priimto kaltinamojo nuosprendžio įvykdymo prašomojoje valstybėje).

3. Tarptautinės sutartys neįpareigoja valstybių besąlygiškai pripažinti principą *non bis in idem* dėl užsienyje priimtų nuosprendžių.

4. Lietuva turėtų pripažinti užsienio valstybių teismų priimtus nuosprendžius, kai atitinkamai užsienio valstybei buvo perduotas kaltinamasis (nuteistasis) ar (ir) baudžiamasis persekiojimas, pateiktas prašymas asmenį teisti pagal prašomosios valstybės įstatymus arba sutikimas įvykdyti užsienio valstybės teismo priimtą nuosprendį Lietuvoje.

5. Apie principo *non bis in idem* pažeidimą galima kalbėti nebent tik tuomet, kai kuri nors valstybė, neatsižvelgdama į užsienyje priimtą nuosprendį, siekia įgyvendinti savo jurisdikciją vadovaudamasi personaliniu principu arba individualių interesų apsaugos principu dėl kitos valstybės teritorijoje padarytos nusikalstamos veikos bei tada, kai pakartotinai nuteistas asmuo įpareigojamas antrą kartą atlikti jam paskirtą bausmę.

6. Siekiant užpildyti esamas naujojo LR BK spragas dėl užsienyje priimtų nuosprendžių pripažinimo bei siekiant sudaryti sąlygas dėl tam tikrų veikų valstybei įgyvendinti savo baudžiamąją jurisdikciją, siūlau atsisakyti 8 straipsnio 2 dalies, o Baudžiamąjį kodeksą papildyti šiuo 8¹ straipsniu:

Užsienyje priimtų teismo nuosprendžių pripažinimas.

1. Užsienyje priimtas teismo nuosprendis negali būti kliūtis persekioti ir teisti asmenį Lietuvoje dėl tos pačios nusikalstamos veikos padarymo, išskyrus atvejus, kai:

1.1. dėl padarytos nusikalstamos veikos asmuo buvo išduotas iš Lietuvos;

1.2. dėl padarytos nusikalstamos veikos Lietuva perdavė baudžiamąjį persekiojimą;

1.3. Lietuva prašė teisti asmenį pagal nuosprendį priėmusios valstybės įstatymus;

1.4. Lietuva sutiko įvykdyti užsienio valstybės teismo priimtą nuosprendį.

2. Nuteisus asmenį Lietuvoje už nusikalstamą veiką, dėl kurios užsienyje buvo priimtas kaltinamasis nuosprendis, teismas į paskirtą bausmę įskaito šiuo nuosprendžiu paskirtą bausmę.

LITERATŪRA

4. **Jescheck H. H., Weigend T.** Lehrbuch des Strafrecht Allgemeiner Teil. – Berlin, 1996.
5. **Piesliakas V.** Dvigubos atsakomybės problema Lietuvos teisėje // Jurisprudencija: LTU mokslo darbai. 2001. Nr. 23(15).
6. **Explonatory** Report on the European Convention on the International Validity of criminal Judgements. – Strasbourg, 1970.
7. Atitinkamų valstybių įstatymų redakcijas žiūrėti: **Gruetzner H.** International Validity of Criminal Judgements (Summary of problems) // Aspects of the International Validity of Criminal Judgments. – Strasbourg, 1968.

8. **Code Penal** (7 edition). – Paris, 1994.
9. **Уголовный** кодекс Австрии. – Москва, 2001.
10. **The Penal Code of Japan // Japanese Laws in English Version.** EHS Law Bulletin Series. – Tokyo, 1992. Vol. 2.
11. **Лукашук И.** Действие уголовного закона в пространстве // Российская юстиция. 1994. № 4.
12. **Finish Criminal Code Reform.** Law Text and Drafts. – University of Helsinki, 1990.
13. **The Danish Criminal Code.** – Kobenhavn, 1991.
14. **The Italian Penal Code // The American Series of Foreign Penal Codes.** – London, 1987.
15. **The Swedish Penal Code.** – Stockholm, 1990.
16. **Уголовный** кодекс Швейцарии. – Москва, 2000.
17. **Уголовный** кодекс Республики Польша. – Минск, 1998.
18. **Valstybės žinios.** 1997. Nr. 19.
19. Principas *non bis in idem* plečiamai buvo išaiškintas 1898 m. Carinės Rusijos Aukščiausiojo Teismo senato, tačiau buvo pažymėta, kad tai tik išėitis iš padėties, kuri nėra nacionalinėje teisėje reglamentuota. Plačiau skaityti **Таганцев Н. С.** Русское уголовное право. Лекции. Часть общая. Т. 1. – С.–Петербург, 1902.
20. **Jurgutis V.** Baudžiamoji įstatymo teritorinė galia baudžiamojo kodekso projekte // Teisė. 1939. Nr. 45.
21. Įdomu tai, kad šis autorius mano, kad viena iš principo *non bis in idem* išlygų susijusi ir su tarptautinių nusikaltimų padarymu, nes ji turi didelę reikšmę taikant universalųjį principą. Plačiau skaityti **Swart A. H. J.** Jurisdiction in criminal law: some reflections on the Finnish code from a comparative perspective // Criminal law theory in transition Finish and comparative perspectives (ed. by Raimo Lahti and Kimmo Nuotio). – Helsinki, 1992.
22. **Бойцов А.** Действие уголовного закона во времени и пространстве. – Санкт–Петербург, 1995.
23. **Жданов Ю. Н., А Костин. Н.** Международное сотрудничество в борьбе с преступностью. – Москва, 1997.
24. **Valstybės žinios.** 1998. Nr. 10.
25. **Valstybės žinios.** 1995. Nr. 40.
26. **Šengeno** sutartis. Šengeno sutarties taikymo konvencijos reziumė ir kiti dokumentai apie Šengeno sutartį. – Vilnius, 1995.
27. **1993 Statute** of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia // The Emerging System of International Criminal Law. Developments in Codification and Implementation (by Lyal S. Sunga). – The Hague, London, Boston, 1997.
28. Anot specialistų, šis reikalavimas panašėjo į šantažą, nes jokių pulkininko kaltę patvirtinančių įrodymų nebuvo. Plačiau skaityti: **Cavoski K.** The Hague against justice. International Criminal Tribunal fiasco. The scandalous treatment of Col. Aleksa Krsmanovic. <http://www.srpska-mreza.com>.
29. **The Second** Biennial International Criminal Law Seminar (by Richard D. Atkins). International Bar Association. – Netherlands, 1995.

Criminal Jurisdiction of the State and Recognition of Foreign Judgement in Lithuania

Dr. Andrius Nevera

Law University of Lithuania

SUMMARY

The article investigates the problems, related to the implementation of the State's criminal jurisdiction, after a judgement for a criminal act commitment has already been passed by foreign countries or International Court. In the investigation of the problem, the author of the article aims at answering the question of what is the significance of the court decision adopted outside Lithuania to the implementation of its own criminal jurisdiction based on the principles of Criminal Code?

Dogmatic, comparative, logic, historical and critical methods have been used to analyze the norms of the Constitution of the Republic of Lithuania and the new Criminal Code of the Republic of

Lithuania excluding double responsibility. While examining Article 31, part 5 of the Constitution and Article 2, part 6 of the Criminal Code, more attention, however, is paid to Article 8, part 2 of the new Criminal Code, where it is provided that the fact of a judgment and its enforcement in a foreign country is a circumstance, preventing a person to respond to the Lithuanian Criminal Laws for the criminal acts committed outside the territory of Lithuania.

According to the author, this position is not well-grounded, because unconditional recognition of the foreign judgements is not the best way to ensure justice. The analysis of both international agreements and criminal laws of a variety of foreign countries show that the position of the Lithuanian legislative body should change on the issue.

Referring to the analysis carried out, a conclusion is made, that the application of the principle non bis in idem on the international and national levels should be different. Unconditional recognition of the principal on the international level would help a criminal to evade responsibility and deny the State's right to realize its own criminal jurisdiction. For the reason mentioned it is suggested to define in the Criminal Code, that a court decision carried out in a foreign country can not be an obstacle to prosecute and judge a person in Lithuania for the same criminal act, with the exception of the following cases: a person was extradited from Lithuania for the criminal act, Lithuania has passed the criminal prosecution for the criminal act; Lithuania has applied to judge a person according to the laws of the state, where the decision had been passed; Lithuania has agreed to carry out a foreign decision. After sentencing a person in Lithuania for the criminal act, for which a foreign judgement had been passed, the court should include the punishment given in a foreign country to the sentence passed.

